

KİTAP TANITIMI

Selami ŞİMŞEK, Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Litera Yayıncılık, İstanbul, 2017, 416 s.

Ahmet VURAL*

Herhangi bir bilim dalıyla iştigal eden araştırmacıların veya bir ilmî disipline merak duyan okuyucuların, o bilim dalının terminolojisine vâkıf olmaları beklenir. Söz konusu tasavvuf olduğunda bu husus daha da önem kazanmaktadır. Çünkü tasavvuf, sübjektif yönü ağır basan bir alan (spiritüel tecrübe) olup oldukça zengin bir terminolojiye sahiptir. Tasavvuf erbâbı, anlaşılması güç olan konuların ehli tarafından kolayca anlaşılması ve ehil olmayan kimselerden de tasavvufî sırların gizli tutulması maksadıyla kendi aralarında özel bir dil geliştirmiş ve bunun neticesi olarak da bir tasavvuf terimler dizgesi oluşmuştur.

* Arş. Gör., Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tasavvuf Anabilim Dalı, (ahmetvural.tasavvuf@hotmail.com).

Tasavvuf literatüründeki manzum ve mensur eserlerdeki edebî tasavvufî dil, H. V / M. XI. Yüzyıldan itibaren tedicî bir şekilde ortaya çıkmıştır. Hicri VI / miladi XII. Asırlarda ise doruk noktasına ulaşmıştır. H. VII / M. XIII. asrın sonlarından itibaren de İranlı şair ve yazarlar tarafından tasavvufî şiir dilinde kullanılan “bâde, mey, şarap” gibi kelimeleri açıklayan eserler kaleme alınmıştır. Dolayısıyla tasavvufun ilk dönemlerinde dil Arapça iken H. IV / M. X. asırdan itibaren Farsça ve H. VII-VIII. / M. XIII-XIV. asırdan itibaren de Türkçe olmuştur. (S. 11) Bu eserde, H. VI / M. XII. asırdan itibaren söz konusu “aşk ve muhabbet” ile “mârifet ve hikmet” eksenli gelişen tasavvuf terimleri ele alınmıştır.

Selami Şimşek¹ tarafından hazırlanan “*Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*”, ülkemizde bu sahada hazırlanan ilk sözlük olma unvanına sahiptir. Bu çalışma tasavvuf edebiyatında önemli bir boşluğu dolduracaktır.

Müellif, neden böyle bir çalışma yapma gereksinimi duyduğunu kitabında şu sözlerle ifade etmektedir:

“Esasen böyle bir çalışmanın yapılmasına sebep, gerek yüksek lisans ve doktora çalışmamız gerek diğer akademik araştırmalarımız ve gerekse yedi yıla yakın bir süredir vermiş olduğumuz “Tasavvuf Türk Edebiyatı” dersleri esnasında karşımıza çıkan tasavvufî terimlerin anlamlarını bulmak için pek çok farklı sözlüğe başvurma zorunluluğu olmuştur. Biz de bundan dolayı tasavvuf edebiyatı terimlerinin bir arada bulunduğu bir sözlüğü hazırlamak istedik.” (S. 11)

Bu eserin hazırlanmasında başta Hasan Hâlid Dede’nin *Istılâhât-ı Meşâyih* adlı eserinin yanı sıra bibliyografyada isimleri geçen birçok tasavvuf klasiği, tasavvuf lügati, tasavvufî şiir şerhi, dîvân vb. eserlere başvurulmuştur.

Alfabetik tarzda hazırlanan bu çalışmada tarif ve kavramlar verilirken, tanımın alındığı kaynak “[Soyadı, Eserin İsmi, Sayfa Numarası]”

¹ Prof. Dr. Selami Şimşek, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tasavvuf Anabilim Dalı öğretim üyesidir.

şeklinde belirtilmiştir. Kavramların önce kelime ve sözlük anlamı sonra da ıstılahtaki manası verilmiştir. Her kavramın yanına Arap harfleriyle yazımı parantez içerisinde verilerek, okuyucu için kelimenin etimolojisi ve fonetiği açısından tespiti imkânı sunulmuştur. (Örnek: Bahr-i me-veddet (بحر مودت)).

Çalışma içerisinde yer alan ayet ve hadisler, Arapça ve Farsça beyit ve ibareler orijinal şekli ile verilmiş, Türkçe anlamları da yanında veya altında köşeli parantez ile sunulmuştur.

Eserde yer alan bir kavramı örnek olması açısından sunuyoruz:

• **Mâşuk (معشوق)**

Âşık olunan, sevilen.

Hak Teâlâ'ya derler [Konevî, Şerh-i Divân-ı Hâfız, 12].

Tam bir ciddiyetle, bütün yönlerden Hakk'ın dostluğuna müstahak olan kimselerin Hakk'ı talep ettikleri vakit kullanılır. [Irâkî, İstılâhâtü's-Sûfiyye, 347].

Tanıtımını yapmış olduğumuz bu kitap, sadece tasavvuf edebiyatı alanında araştırma yapanlar için bir başvuru kaynağı değil, aynı zamanda tasavvuf tarihi ve felsefesi, divân edebiyatı ve halk edebiyatı gibi sahalarda araştırma yapanlar için de bir kaynak eser hüviyetindedir. Her kesimden insanın kolaylıkla anlayabileceği sade bir dille kaleme alınmıştır.